

01005246

Data wpływu: 2024-07-31

Nr: PP. 16930.2024

Przyjęt: Najewska Klaudia - Pracownik
Wydział Organizacyjny
Załączników: 0

POZWOLENIE

WUOZ-ELK.5142.297.2024.RN

Numer pisma 6736/2024

Elk, dnia 26.07.2024 r.

Na podstawie art. 36 ust. 1 pkt 1, art. 89 ust. 2, art. 92 ust. 6 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tj. Dz. U. z 2022 r., poz. 840 ze zm.) oraz § 12 Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 81), w związku z art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tj. Dz.U. 2024 r. poz. 572);

po rozpatrzeniu wniosku: Gminy Pisz;

z dnia: 20.06.2024 r. (data wpływu 27.06.2024 r.);

o wydanie pozwolenia: na prowadzenie prac konserwatorskich – przy budynku kaplicy cmentarnej oraz bramy i ogrodzenia cmentarza przy ul. Dworcowej w Pisz.

oraz po ocenie danych przedstawionych we wniosku i załącznikach do niego:

1. „Dokumentacja badań konserwatorskich dotycząca elewacji oraz ścian wewnętrznych zabytkowej kaplicy cmentarnej przy ul. Dworcowej w Pisz, Dż. nr 192/5 obręb Pisz 2.” – opracowana przez mgr Sylwię Hliwiadczyń, lipiec 2023r;
2. „Dokumentacja badań konserwatorskich dotycząca bramy i ogrodzenia cmentarza; ekspertyza dachu i zawiązocenia murów kaplicy przy ul. Dworcowej w Pisz” – opracowana przez mgr Sylwię Hliwiadczyń, maj 2024r;

WARMIŃSKO-MAZURSKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW

udziela

pozwolenia na prowadzenie prac konserwatorskich przy budynku kaplicy cmentarnej oraz bramy i ogrodzenia – cmentarza przy ul. Dworcowej w Pisz wpisanego do rejestru zabytków.

1. Zakres i sposób prowadzenia prac konserwatorskich:

- zgodnie z *programem prac konserwatorskich i zaleceniami* zawartymi w załączonych dokumentacjach badań, z zastosowaniem materiałów wskazanych w ww. opracowaniach;

2. Zakresem prac konserwatorskich objęte są:

a) Budynek kaplicy cmentarnej:

- wnętrze kaplicy – zakres prac:
 - usunięcie betonowych wypraw tynkarskich wraz z gresowym cokołikiem;
 - oczyszczenie muru, zmycie wodą;
 - odgrzybienie dolnych partii muru;
 - odsalanie dolnych partii muru do wysokości ok. 1m;
 - nałożenie tynków paroprzepuszczalnych wapienno – piaskowych;
 - malowanie farbą mineralną paro przepuszczalną;
- elewacje kaplicy – zakres prac:
 - dezynfekcja wątku ceglanego porażonego korozją biologiczną;
 - mycie elewacji gorącą wodą pod ciśnieniem oraz doczyszczanie najbardziej spatinowanych cegieł cokołu 3% roztworem kwasu fluorowodorowego;
 - wykucie pojedynczych mocno zwietrzałych cegieł; podkucie uszkodzonego lica cegieł aż do odsłonięcia zdrowych partii aby umożliwić wstawienie okładziny z nowej cegły zgodnej z oryginałem;
 - wykucie betonowych uzupełnień w cokole wraz z usunięciem betonowych spoin;
 - wykonanie impregnacji wzmacniającej wykutych gniazd w murze oraz pierwotnych spoin preparatem krzemooorganicznym;
 - przemurowania i wstawienie nowych cegieł o wymiarach zgodnych z oryginałem, na zaprawie cementowo – wapiennej z dodatkiem trasy;
 - spoinowanie zaprawą dostosowaną uziarnieniem oraz kolorem do oryginału, spoina na wapnie trasowym, z drobnym uziarnieniem; rekonstrukcja spoinowania – z odtworzeniem pierwotnego kształtu fugi, tj. formy wałka;
 - uszczelnienie pęknięć i szczelin w ceglach – zgodnie z programem prac konserwatorskich;
 - scalenie kolorystyczne partii wątków przemurowanych;

- hydrofobizacja wątków;
- schody dyferencyjne kaplicy;
- prace konserwatorskie lub rekonstrukcja zgodnie z oryginałem, w przypadku złego stanu zachowania po usunięciu obłożenia z kaflí;
- stolarka drzwiowa i okienna (strona zewnętrzna);
- dach kaplicy – zakres prac:
- wymiana betonowej dachówki na dachówkę ceramiczną w kształcie dawnej esówki;
- wymiana wszystkich obróbek blacharskich, rynien i rur spustowych – na nowe z blachy malowanej na kolor brązowy;
- b) Murowana brama cmentarna.
- c) Ogrodzenie – mur od ul. Dworcowej.
- d) Żeliwna brama od ul. Dworcowej.
- 3. **Zakresem niniejszego pozwolenia nie są objęte:**
 - wymiana elementów konstrukcji dachu, w których stwierdzone zostanie po zdjęciu dachówki zagrzybienie bądź zawilgocenie – na elementy nowe;
 - szycie murów, ponieważ z dokumentacji nie wynika konieczność jej wykonania ani nie wskazano miejsc zszyć;
 - wykonanie opaski wokół budynku, ponieważ nie wskazano szczegółów opracowania terenu wokół kaplicy.
- 4. **Termin ważności pozwolenia:** do 31.12.2027r.

WARUNKI POZWOLENIA:

Wojewódzki Konserwator Zabytków zobowiązuje Wnioskodawcę do:

- a. **Niezwłocznego zawiadomienia o wszelkich zagrożeniach lub nowych okolicznościach ujawnionych w trakcie prowadzenia ww. działań.**
- b. Obowiązku kierowania pracami konserwatorskimi albo samodzielnego ich wykonywania przez osobę spełniającą wymagania, o których mowa w art. 37a ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tj. Dz. U. z 2022 r., poz. 840 ze zm.).
- c. Przekazania wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków nie później niż w terminie 14 dni przed dniem rozpoczęcia prac konserwatorskich, a w toku prac na 14 dni przed dokonaniem zmiany osoby, o której mowa w pkt. b:
 - imienia, nazwiska i adresu osoby, o której mowa w pkt. b;
 - dokumentów potwierdzających spełnianie przez tę osobę wymagań, o których mowa w art. 37a ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
 - oświadczenia osoby, o której mowa w pkt. b o przyjęciu przez tę osobę obowiązku kierowania tymi pracami albo samodzielnego ich wykonywania.
- d. Prowadzenia dokumentacji przebiegu prac konserwatorskich albo badań oraz opracowania wyników tych badań w sposób umożliwiający jednoznaczną identyfikację i dokładną lokalizację przestrzenną wszystkich czynności, użytych materiałów oraz dokonanych odkryć i przekazania jej wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w terminie do 3 miesięcy od dnia zakończenia tych prac zgodnie z §12 ust. 2 pkt 4 Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 81).
- e. **Prowadzenia prac ziemnych – pod stałym nadzorem archeologicznym, na który należy uzyskać odrębne pozwolenie konserwatorskie zgodnie z art. 36 ust. 1 ww. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.**
- f. **W przypadku konieczności uzyskania pozwolenia na budowę na prace konserwatorskie zawarte w programie prac konserwatorskich objętych niniejszym pozwoleniem należy przed jego wydaniem przez Starostwo Powiatowe uzyskać odrębne pozwolenie organu konserwatorskiego na prowadzenie robót budowlanych zgodnie z art. 36 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Niniejsze pozwolenie dotyczy jedynie prac konserwatorskich i nie jest pozwoleniem na roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego.**

- g. W przypadku konieczności wykonania szczytia elewacji (w miejscach pęknięć) lub wymiany elementów konstrukcyjnych dachu należy uzyskać odrębne pozwolenie organu konserwatorskiego na podstawie projektu lub programu prac.
- h. W przypadku konieczności wykonania korekty terenu wokół kaplicy oraz opaski należy wystąpić o nowe pozwolenie organu konserwatorskiego ze wskazaniem warstw opaski i jej szerokości a także przedstawienia spadków terenu.

UZASADNIENIE

Przedmiotowy cmentarz (dawny ewangelicki) przy ul. Dworcowej w Piszcu objęty jest prawną ochroną konserwatorską w oparciu o art. 7 pkt. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 840 ze zm.) na podstawie decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków L.dz. WKZ. 534/323/d/86 z dnia 23.07.1986r. wpisującej cmentarz – do rejestru zabytków.

Zgodnie z art. 36 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wymaga prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, w tym prac polegających na usunięciu drzewa lub krzewu z nieruchomości lub jej części będącej wpisanym do rejestru parkiem, ogrodem lub inną formą zaprojektowanej zieleni. Z kolei zgodnie z art. 36 ust. 3 ustawy, pozwolenia WKZ, mogą określać warunki, które zapobiegna uszkodzeniu lub zniszczeniu zabytku.

Zgodnie z art. 3 ust. 6 przytaczanej wyżej ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami **prace konserwatorskie** są to działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań. Pracami konserwatorskimi przy zabytku wpisanym do rejestru kieruje osoba, spełniająca wymagania o których mowa w art. 37a ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Wymóg ten W-M WKZ powołuje w warunkach niniejszego pozwolenia. Wnioskowany program prac konserwatorskich swym zakresem obejmuje zakres prac wymieniony w sentencji niniejszego pozwolenia (pkt 1 i 2), jednakże podczas prowadzenia prac mogą wynikać nowe okoliczności oraz konieczność wykonania dodatkowych robót o czym należy zawiadomić WKZ zgodnie z warunkami niniejszego pozwolenia.

W przedłożonej do wniosku *dokumentacji badań konserwatorskich dotycząca elewacji oraz ścian wewnętrznych zabytkowej kaplicy cmentarnej* wskazuje się co następuje: „Jeżeli po zdjęciu dachówki okaże się, że pewne elementy konstrukcji są *zagrybione bądź zawilgocone, należy je wymienić na nowe z materiału tego samego gatunku, wyszukanego, wolnego od siniży, zabezpieczonego glono i grzybobięco.*” Wymiana elementów konstrukcji dachu kwalifikuje się zgodnie z art. 3 ust. 6 ww. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – do **robót budowlanych**, którymi są: roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku. Inne też są wymagania wynikające z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (art. 37c ustawy) – do kierowania robotami budowlanymi (albo wykonywania nadzoru inwestorskiego), prowadzonymi przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków. Ze względu na powyższe na wymianę elementów konstrukcji dachu należy uzyskać odrębne pozwolenie organu konserwatorskiego, po przedłożeniu wraz z wnioskiem wymaganych opracowań (wynikających z § 4 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków – Dz. U. z 2021 r. poz. 81), na podstawie których organ konserwatorski będzie mógł ocenić ich wpływ na zabytek.

Prawidłowo wykonana opaska pomaga częściowo rozwiązać problemy wilgotnościowe powodowane przez wodę podciąganą kapilarnie przez mury z gruntu. Opaska powinna zostać wykonana z kamienia polnego lub tłucznia wielofrakcyjnego na podsypce z grubego żwiru, przy czym obowiązuje bezwzględny zakaz stosowania uszczelniających zapraw cementowych. Zaleca się wykonanie pasa o szerokości 20-30 cm przy samych ścianach budynku z niewielkim wykopem uformowanym z wyraźnym spadkiem od budynku; grubość warstwy wypełnienia żwirowo-kamiennego powinna wynikać z poziomu ukształtowania terenu oraz widocznej granicy fundamentowania (średnio 10-20 cm). Krawędzi wykopu nie powinno się umacniać oraz zabezpieczać krawężnikami czy obrzeżem. Ponadto, aby wykonany wykop nie stał się dołem chłonnym zatrzymującym wodę, należy przewidzieć system rowów, tzw. „jęzorów” odprowadzających wodę – wypełnionych tłucznem i wychodzących daleko poza obręb murów budynku.

Ponadto, wg art. 31 ww. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – *osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna, która zamierza realizować:*

1) roboty budowlane przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru lub objętym ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub znajdującym się w ewidencji wojewódzkiego konserwatora zabytków albo

2) roboty ziemne lub dokonąć zmiany charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, co doprowadzić może do przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego

– jest obowiązana, z zastrzeżeniem art. 82a ust. 1, pokryć koszty badań archeologicznych oraz ich dokumentacji, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest niezbędne w celu ochrony tych zabytków.

Warmińsko-Mazurski WKZ przypomina, że zgodnie z art. 35 ust. 1 i 2 zabytki archeologiczne stanowią własność Skarbu Państwa. Zgodnie ze *Standardami badań archeologicznych* wydanymi przez Narodowy Instytut Dziedzictwa w 2019 roku, a także na podstawie zapisów ratyfikowanych przez Polskę konwencji archeologicznej z La Valetta oraz konwencji o wartości dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa z Faro, stanowiska archeologiczne, w tym nawarstwienia kulturowe, będące przedmiotem ochrony również w przypadku wpisanych do rejestru zabytków historycznych części układu urbanistycznego, są przedmiotem ochrony konserwatorskiej i niedopuszczalne jest wykonywanie prac ziem w ich zakresie bez wykonywania badań archeologicznych. Takie działania doprowadzają do bezpowrotnej utraty kontekstu zalegania zabytków ruchomych, które to informacje stratygraficzne są równie cenne jak same arte- i ekofakty, jako że umożliwiają odczytanie procesu dziejowego.

W sytuacji gdy znany jest fakt występowania zabytku – w tym przypadku lokalizacja inwestycji na terenie zabytkowego cmentarza – procedura postępowania tylko w ramach artykułu art. 32 u.o.z.o.z. jest niewystarczająca. Tylko archeolog posiadający odpowiednie kwalifikacje – określone w art. 37e u.o.z.o.z. – może określić czy w danym miejscu i w jakim układzie wystąpiły nawarstwienia kulturowe lub obiekty archeologiczne.

Nadzór archeologiczny jest taką formą badań, która umożliwia zadokumentowanie stratygrafii miejsca przeprowadzania prac ziemnych oraz pozwala na podjęcie odpowiednich działań w przypadku odkrycia nawarstwień lub innych zabytków, jeżeli dalsza realizacja inwestycji im zagraża. Warmińsko-Mazurski WKZ przypomina, że w trakcie realizacji inwestycji o stosunkowo małym zasięgu (np. z uwagi na wąskie wkopy przy inwestycjach liniowych albo nieznaczną głębokość planowanych prac) na obszarach zabytkowych wykonywanie prac ziemnych związanych z danym przedsięwzięciem pod nadzorem archeologicznym jest zalecaną procedurą z uwagi na ochronę nieznaną do tej pory zabytków nieruchomych i artefaktów bez powiązań stratygraficznych (tzw. znaleziska luźne). Prowadzone w ostatnich latach na terenie różnych części Mikołajek badania archeologiczne potwierdzają jak bogaty w relikty przeszłości jest to teren i jak ludzie z różnych okresów w dziejach intensywnie użytkowali te obszary. Należy jeszcze nadmienić, że na obszarach zabytkowych wykonywania niezbędnych badań (architektonicznych, archeologicznych) czy prac konserwatorskich jest częścią procesu inwestycyjnego i jako takie powinny być przewidziane w kosztorysach inwestycji od początku ich planowania.

Z uwagi na zabezpieczenie i zachowanie dla przyszłych pokoleń dziedzictwa kulturowego Pisz, w trosce o ochronę zabytku w postaci zabytkowego założenia miejskiego, którego lepsze poznanie i zrozumienie mechanizmów go kształtujących badania archeologiczne w formie nadzoru umożliwią, **Warmińsko-Mazurski WKZ określił warunki i orzekł jak w sentencji.**

POUCZENIE

Od niniejszego pozwolenia służy stronom, na podstawie art. 127 KPA, odwołanie do **Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego**, które należy złożyć za pośrednictwem tutejszego Urzędu w terminie czternastu dni od daty doręczenia, zgodnie z art. 129 KPA.

Zgodnie z art. 127a § 1 KPA w trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję. Z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna (art. 127 § 2 KPA).

Wg art. 130 § 4 Kpa decyzja podlega wykonaniu sprzed upływem terminu do wniesienia odwołania, jeżeli jest zgodna z żądaniem wszystkich stron lub jeżeli wszystkie strony zrzekły się prawa do wniesienia odwołania.

Postępowanie w sprawie wydanego pozwolenia może zostać wznowione, a następnie pozwolenie może zostać cofnięte lub zmienione na podstawie art. 47 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Uzyskanie pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na podjęcie działań przy zabytku wpisanym do rejestru nie zwalnia z obowiązku uzyskania pozwolenia na budowę albo zgłoszenia, w przypadkach określonych przepisami Prawa budowlanego.

Zgodnie z art. 107d ust. 2 kto podejmuje działania, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 1–5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, niezgodnie z zakresem lub warunkami określonymi w pozwoleniu wojewódzkiego konserwatora zabytków, podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 do 500000zł.

Wydanie niniejszego pozwolenia zwolnione jest z opłaty skarbowej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 16 listopada 2006r. o opłacie skarbowej (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 2111).

Administratorem Pani/Pana danych osobowych jest Warmińsko-Mazurski Wojewódzki Konserwator Zabytków. Dalsze informacje dotyczące ochrony Pani/Pana danych osobowych znajdują się na stronie internetowej pod adresem: <http://www.bip.wuoz.olsztyn.pl/1088-menu/ochrona-danych-osobowych.html>.

Otrzymują:

1. Gmina Pisz;
2. A/a.

Z up. Warmińsko-Mazurskiego
Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
Jadanna Sobolewska
Kierownik Delegatury w Elku